

Βρυξέλλες, 8 Μαΐου 2019
(OR. en)

8808/19

AUDIO 71
DIGIT 88

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας: Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου

Αποδέκτης: Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο

αριθ. προηγ. εγγρ.: 8769/19

Θέμα: Από την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των πολιτών της ΕΕ στα μέσα ενημέρωσης

- Συζήτηση προσανατολισμού

(Δημόσια συζήτηση σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 2 του εσωτερικού κανονισμού του Συμβουλίου)

[προτάθηκε από την Προεδρία]

Κατόπιν διαβούλευσης με την Ομάδα «Οπτικοακουστικός τομέας», η Προεδρία συνέταξε το συνημμένο έγγραφο προβληματισμού, το οποίο υποβάλλεται ως βάση για τη συζήτηση προσανατολισμού που θα διεξαχθεί στο Συμβούλιο «Παιδεία, Νεολαία, Πολιτισμός και Αθλητισμός» στις 22-23 Μαΐου 2019.

**Από την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης
των πολιτών της ΕΕ στα μέσα ενημέρωσης**

Έγγραφο συζήτησης της Προεδρίας

Η καταπολέμηση της παραπληροφόρησης αποτελεί σημαντική προτεραιότητα της ρουμανικής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρόκειται για ένα θέμα που έχει εξεταστεί από πολλές συνθέσεις του Συμβουλίου (Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων, Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων, Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων), προκειμένου να προσδιοριστεί μια επείγουσα και συντονισμένη απάντηση σε πρόσφατες προκλήσεις, ιδιαίτερα στο πλαίσιο των Ευρωεκλογών, οι οποίες έφεραν στο προσκήνιο την ανάγκη διασφάλισης της ακεραιότητας των δημοκρατικών διαδικασιών και αξιών της ΕΕ.

Το Συμβούλιο Παιδείας, Νεολαίας, Πολιτισμού και Αθλητισμού κατέχει σημαντικό ρόλο, όχι μόνο στην εύρεση λύσεων για την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης από την άποψη των οπτικοακουστικών μέσων, αλλά και στη διασφάλιση ποιοτικών οπτικοακουστικών υπηρεσιών και πρόσβασης σε πλουραλιστική και αξιόπιστη ενημέρωση για τους πολίτες της ΕΕ με στόχο την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης τους στα μέσα ενημέρωσης. Κατά συνέπεια, η εν λόγω σύνθεση του Συμβουλίου είναι σε θέση να παράσχει σημαντικά στοιχεία για την προετοιμασία της έκθεσης που θα εκπονήσει η Προεδρία σε συνεργασία με την Επιτροπή και την Ύπατη Εκπρόσωπο σχετικά με τα διδάγματα που έχουν αντληθεί αναφορικά με την παραπληροφόρηση, ενόψει της συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τον Ιούνιο.

Στη συνάντησή τους στις 27 Νοεμβρίου 2018, κατά την προηγούμενη αυστριακή Προεδρία, οι αρμόδιοι για οπτικοακουστικά ζητήματα υπουργοί είχαν για πρώτη φορά την ευκαιρία να πραγματοποιήσουν συζήτηση για την εξάπλωση της παραπληροφόρησης στο Διαδίκτυο. Έκτοτε, έχουν ληφθεί σημαντικές δράσεις σε επίπεδο ΕΕ.

Σε απάντηση στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2018, τα οποία καλούσαν την Επιτροπή και την Ύπατη Εκπρόσωπο να παρουσιάσουν συγκεκριμένες προτάσεις για συντονισμένη προσέγγιση από τα θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη της ΕΕ, δημοσιεύθηκε τον Δεκέμβριο του 2018 κοινή ανακοίνωση με θέμα «*Σχέδιο δράσης κατά της παραπληροφόρησης*», όπου καθορίστηκαν καίριας σημασίας δράσεις για την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης, βασιζόμενες σε τέσσερις πυλώνες: βελτίωση του εντοπισμού και της ανάλυσης· ενίσχυση των συντονισμένων και κοινών αντιδράσεων· κινητοποίηση του ιδιωτικού τομέα, ιδίως των πλατφορμών και του τομέα του Διαδικτύου· και αύξηση της ευαισθητοποίησης και βελτίωση της ανθεκτικότητας της κοινωνίας.

Επί του παρόντος, δεδομένου ότι το Συμβούλιο Παιδείας, Νεολαίας, Πολιτισμού και Αθλητισμού συμπίπτει με την πρώτη μέρα των Ευρωεκλογών, είναι σημαντικό να πραγματοποιηθεί ένας απολογισμός των επιτευγμάτων και παράλληλα να προσδιοριστούν οι πιθανές μελλοντικές δράσεις.

- Η κινητοποίηση της βιομηχανίας είναι ζωτικής σημασίας για την εύρεση ταχέων και αποτελεσματικών λύσεων κατά της παραπληροφόρησης. Σύμφωνα με τις πρώτες εκθέσεις που κατέθεσαν οι υπογράφωντες τον κώδικα δεοντολογίας για την παραπληροφόρηση (οι εταιρείες Google, Facebook, Twitter), έχει σημειωθεί πρόοδος. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η αποδυνάμωση των προμηθευτών της παραπληροφόρησης, η καταπολέμηση των αυτοματοποιημένων προγραμμάτων (bot) με κακόβουλη πρόθεση χρήσης, η επισήμανση πολιτικών διαφημίσεων και η ανάληψη πρωτοβουλιών για την προώθηση της παιδείας για τα μέσα αποτελούν σημαντικά θετικά βήματα εκ μέρους των εταιρειών αυτών, ωστόσο χρειάζονται επιπλέον προσπάθειες σε πολλούς τομείς, όπως η χρήση κοινής μεθοδολογίας και συνόλων δεδομένων για τους πλαστούς λογαριασμούς, που θα επιτρέψουν σε τρίτους εμπειρογνώμονες και ελεγκτές γεγονότων να διεξάγουν ανεξάρτητες αξιολογήσεις.

Επίσης στα συμπεράσματά του στις 21 και 22 Μαρτίου 2019, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προέτρεψε τις διαδικτυακές πλατφόρμες και τα δίκτυα κοινωνικής δικτύωσης να εφαρμόζουν στο ακέραιο τον κώδικα δεοντολογίας και να διασφαλίσουν υψηλότερα πρότυπα ευθύνης και διαφάνειας.

Έως το τέλος του 2019, η Επιτροπή θα κάνει το επόμενο βήμα διενεργώντας, με τη βοήθεια της ομάδας ευρωπαϊκών ρυθμιστικών αρχών για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων (ERGA), διεξοδική αξιολόγηση κατά το πέρας της αρχικής δωδεκάμηνης περιόδου εφαρμογής του κώδικα. Αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα περαιτέρω προτεινόμενες δράσεις, εκ των οποίων ορισμένες ίσως θα είναι ρυθμιστικής φύσεως.

- Οι ακαδημαϊκοί ερευνητές και οι ανεξάρτητοι ελεγκτές γεγονότων διαδραματίζουν καίριο ρόλο όχι μόνο από την άποψη της ευαισθητοποίησης, αλλά και από την άποψη της καλύτερης κατανόησης των μηχανισμών που στηρίζουν την παραπληροφόρηση. Είναι σε εξέλιξη η δημιουργία του ευρωπαϊκού δικτύου ελεγκτών γεγονότων, το οποίο προβλέπεται τόσο στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης στο Διαδίκτυο όσο και στο σχέδιο δράσης κατά της παραπληροφόρησης.

Ως ένα πρώτο βήμα, δρομολογήθηκε η δράση SOMA (κοινωνικό παρατηρητήριο για την παραπληροφόρηση και την ανάλυση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης) σε συνεργασία με άλλα προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης (Eunomia, SocialTruth, Provenance και WeVerify). Το παρατηρητήριο υποστηρίζει τους ελεγκτές γεγονότων στο έργο τους κατά της παραπληροφόρησης, παρέχοντάς τους μια χρήσιμη υποδομή και συνδέοντάς τους έτσι ώστε να συνεργάζονται σε συγκεκριμένα καθήκοντα. Η δράση SOMA θα εισαγάγει επίσης πειραματικά την έννοια των εθνικών κέντρων έρευνας σχετικά με την παραπληροφόρηση, τα οποία αναμένεται να συνδέσουν τις πολυεπιστημονικές προσπάθειες σε εθνικό επίπεδο, ιδίως την εξακρίβωση των γεγονότων και την ακαδημαϊκή έρευνα σχετικά με το φαινόμενο της παραπληροφόρησης.

Το δεύτερο βήμα είναι η ανάπτυξη μιας ασφαλούς διαδικτυακής ευρωπαϊκής πλατφόρμας για την παραπληροφόρηση. Η πλατφόρμα αυτή θα συνδέσει εθνικές πολυεπιστημονικές ομάδες και θα προσφέρει διασυνοριακή συλλογή δεδομένων, εργαλεία ανάλυσης και πρόσβαση σε δεδομένα σε επίπεδο ΕΕ. Προβλέπεται αρχική χρηματοδότηση ύψους 2,5 εκατ. EUR για την εν λόγω διαδικτυακή πλατφόρμα στο πλαίσιο του μηχανισμού «Συνδέοντας την Ευρώπη» (ΜΣΕ), με πρόσκληση υποβολής προτάσεων που θα δρομολογηθεί έως τον Σεπτέμβριο του 2019. Τα κράτη μέλη θα κληθούν να στηρίξουν τη δημιουργία τέτοιων εθνικών πολυεπιστημονικών ομάδων, οι οποίες θα παρέχουν ειδικές γνώσεις σχετικά με τα τοπικά περιβάλλοντα πληροφόρησης. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να δοκιμαστεί το επίπεδο δέσμευσης των κρατών μελών και η προθυμία τους να συμβάλουν σε αυτό το σχέδιο, το οποίο θα δημιουργήσει μια ανεξάρτητη ευρωπαϊκή κοινότητα ικανή να αντιμετωπίσει το φαινόμενο της παραπληροφόρησης στο Διαδίκτυο.

- Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο σε επίπεδο ΕΕ είναι η ενίσχυση των δεξιοτήτων σχετικά με την παιδεία για τα μέσα: οι δεξιότητες αυτές είναι απαραίτητες για την ενδυνάμωση των πολιτών και για να τους δοθεί η δυνατότητα να λαμβάνουν εμπεριστατωμένες αποφάσεις στην ψηφιακή εποχή, συμβάλλοντας έτσι στην ομαλή λειτουργία μιας δημοκρατικής κοινωνίας.

Η αναθεωρημένη οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων αποτελεί σημαντικό ορόσημο εν προκειμένω. Για πρώτη φορά, περιλαμβάνει την υποχρέωση των κρατών μελών να προωθούν και να λαμβάνουν μέτρα για την ανάπτυξη δεξιοτήτων σχετικά με την παιδεία για τα μέσα. Επιπλέον, δεδομένου του κεντρικού ρόλου που διαδραματίζουν οι πλατφόρμες διαμοιρασμού βίντεο για την πρόσβαση σε οπτικοακουστικό περιεχόμενο, η νέα οδηγία υποχρεώνει επίσης τις εν λόγω πλατφόρμες να προβλέπουν αποτελεσματικά μέτρα και εργαλεία προς στήριξη της παιδείας για τα μέσα, καθώς και να ευαισθητοποιούν τους χρήστες σχετικά με τα εν λόγω μέτρα και εργαλεία. Τα κράτη μέλη έχουν προθεσμία μέχρι τις 19 Σεπτεμβρίου 2020 να κοινοποιήσουν τα μέτρα που έλαβαν για τη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό τους δίκαιο.

Η επιτροπή επαφών διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση της οδηγίας και θα κληθεί να γνωμοδοτήσει αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το πεδίο εφαρμογής των εκθέσεων που υποβάλλονται από τα κράτη μέλη προς την Επιτροπή όσον αφορά την παιδεία για τα μέσα. Η ομάδα εμπειρογνομόνων για την παιδεία για τα μέσα έχει επίσης σημαντικό ρόλο να διαδραματίσει στον εντοπισμό, την τεκμηρίωση και την επέκταση των βέλτιστων πρακτικών στον τομέα της παιδείας για τα μέσα, μέσω της διερεύνησης συνεργειών μεταξύ των διαφόρων ενωσιακών πολιτικών και πρωτοβουλιών σχετικά με την παιδεία για τα μέσα, καθώς και της παροχής συμβουλών και του συντονισμού πρωτοβουλιών για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που εγείρει η παραπληροφόρηση στο διαδίκτυο.

Είναι σημαντικό να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο η Επιτροπή μπορεί να συμβάλει περαιτέρω στη διαδικασία υλοποίησης, καθώς και στη συνέχιση των ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών, όπως είναι η Ευρωπαϊκή εβδομάδα για την παιδεία για τα μέσα, της οποίας η πρώτη εκδήλωση τον Μάρτιο του τρέχοντος έτους αποτέλεσε αναμφισβήτητη επιτυχία.

- Η ποιοτική δημοσιογραφία, η ελευθερία των μέσων ενημέρωσης και η πολυφωνία εξακολουθούν να αποτελούν τους ακρογωνιαίους λίθους του σημερινού ευρωπαϊκού οπτικοακουστικού τοπίου. Έχουν περιληφθεί ειδικοί πόροι στις προτάσεις της Επιτροπής για τα προγράμματα «Δημιουργική Ευρώπη» και «Ορίζων Ευρώπη» στο πλαίσιο του επόμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (2021-2027). Σκοπός τους είναι να υποστηρίξουν τα νέα εργαλεία για την καταπολέμηση της παραπληροφόρησης στο Διαδίκτυο και την κατανόηση του ρόλου των δημοσιογραφικών προτύπων και του περιεχομένου που παράγεται από τους χρήστες, καθώς και να προωθήσουν την ποιοτική δημοσιογραφία, την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης, την πολυφωνία και την παιδεία για τα μέσα. Ταυτόχρονα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υποστηρίζουν επίσης ανεξάρτητα σχέδια στον τομέα της ελευθερίας και της πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, οι υπουργοί καλούνται να απαντήσουν στα ακόλουθα ερωτήματα:

1. Την πρώτη ήδη ημέρα των Ευρωεκλογών, με ποιον τρόπο αξιολογούν οι υπουργοί τις δράσεις που έχουν αναληφθεί μέχρι σήμερα σε επίπεδο ΕΕ για την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης και τη διασφάλιση ποιοτικών και πλουραλιστικών μέσων ενημέρωσης, προς το συμφέρον των πολιτών της ΕΕ;
2. Με ποιον τρόπο πρέπει να ενισχυθεί η συντονισμένη προσέγγιση μεταξύ των κρατών μελών και των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι σημερινές προκλήσεις; Θα πρέπει να ενισχυθεί η ευρωπαϊκή πολιτική για τα οπτικοακουστικά μέσα και τα μέσα ενημέρωσης και, εάν ναι, πού θα πρέπει να επικεντρωθεί, προκειμένου να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών της ΕΕ στα μέσα ενημέρωσης;

Προκειμένου να δοθεί σε όλους την ευκαιρία να λάβουν τον λόγο εντός του διαθέσιμου χρόνου, η Προεδρία καλεί τους συμμετέχοντες να περιορίσουν τις παρεμβάσεις τους σε τρία λεπτά κατ' ανώτατο όριο.